

wijs zijn voor het
als Lindeboom van
wel gedoopt zijn.
neel losgeraakt zijn
het geen bonde-
g niet los zijn van
erk tegen de syno-
an hen wil Linde-
los zijn van het
bondelingen en
narmede bedoelt:
tucht van de kerk
erbond houdt toch
wijsplaats kan zijn
en voor wederge-

estelde vraag luidt
beschouwing der
m cum suis, is die
leer van verbond
ale Synoden van
in plaats daar-
andaag gebonden
ts van de belijde-
ijn leerlingen ver-
nstructie van ver-

H. BREMMER.

DER!

Jeremia was opge-
kingshot... Jeremia
ocht ik van Hana-
van mijn oom, den
thoth lag... En alle
et volk, die de ver-
angegaan... hadden
vinnen, die ze vrij
n, teruggehaald en
slavinnen aan zich
taakt.

2, 6, 9; 34 : 10, 11.

wie dit register
ystellend gehoor.
n bezet gebied.
landverrader ge-
eschuldiging van
varing te Jeruza-
? Wel; hij had
wat zijn Zender
ruzalem lag des-
wsche legermas-
het stadje Ana-
kwam, en dat in
bij Jeruzalem —
Anathoth" riep
der koningsstad
remia was tijdens

den lateren tijd
steit, koning Ze-
den profeet van
ten Zoon, laten
best met Davids
ijl het zijn Groo-
heidde". Davids
koning Zedekia,
t. Hij heeft, wat
geen van allen
den afloop van
baring van God
maal de schoone
n gelooven moet;
de opgeschreven.
ndeld naar deze
de afgehouden
te zal voortbren-
tijd van het af-
ak Jeremia. Maar
tisch getint (iets
rouw) was van
Dat hij uit naam
et. Zij vond, dat
bevolking brak.
n moet in 't Huis
en onzeker, geeft
graat meer. Jere-

hap nu krijgt de
oren hem aange-
nameel, zoon van

het verwoeste. Het erfbezit der familie heeft blij-
baar schade geleden. — oorlogsschade. De bezit-
ter zelf is een berooid man geworden. Hij kan de
zaak niet meer aan: het stuk grond, dat de familie
bezit, moet uit handen gegeven worden. Maar eer
die grond daar in Anathoth aan de vreemden ver-
valt, wil hij graag eerst neef Jeremia het voorstel
doen, dat deze het stuk grond „losse". Laat Jere-
mia voor Hanameel zijn, wat Boaz is geweest voor
Ruth: de lossen, lossen. De lossen — wiens functie
door de wet geregeld is — heeft naar wetsvoor-
schrift de taak, den koopprijs, die voor zoo'n stuk
grond uitgekeerd is, terug te betalen naar even-
redigheid van het aantal jaren, dat nog te wachten
staat vóór het aanstaande jubeljaar. De lossings-
wet ziet immers op Davids Grooten Zoon: zóóals
Deze eens in volstrekt zinn de armen weer rijk,
de blinden ziende, de dooven hoorende, de slaven
vrij, de dooden levend maken zal. Zoo moet de
losser aan lager wal geraakte, de verarmden, weer
op de been helpen. Want ze zijn toch samen kin-
deren Abrahams, en mede-erfgenamen des ver-
bonds. Het Messiaansche licht moet door den los-
ser weer worden ontstoken voor degeen, die in
duisternis gezeten zijn, en in schaduwen des doods.
Zij moeten ondervinden, dat hun akkers liggen
binnen de grenzen van het genadeverbondsterrein.
Abrahams zaad is immers wel een volk, maar het
is tevens, en dit wel allereerst, kerk. Vandaar dat
voor Oud-Israël, anders dan bij ons onder het
Nieuwe Testament, landerijen en „fabrieken"
staan op een terrein van het genade-verbond.

Welnu, Jeremia, wilt gij Messiaansche licht doen
uitstralen over het verwoeste stuk gronds daar in
het gebrandschatte Anathoth? Wilt gij het ramp-
jaar (van Gods verbondswraak) maken tot jubel-
jaar (van Gods verbondszegen)? Het jubeljaar im-
mers komt na zeven maal zeven jaren! Dan wor-
den de slaven weer vrij; dan krijgen de armen
weer de beschikking over hun verloren bezit. Het
jubeljaar is daarom het Messiaansche jaar; het pre-
dikt den gebonden opening der gevangenis! En
de lossingsdaad is daarom adventshandeling: voor-
bereiding van het jubeljaar.

Wilt gij het doen, Jeremia?
Laat gij Davids Zoon zien binnen de vier cel-
muren aan uw verlepten bloedverwant?

Ja, Jeremia wil wel.

Gemakkelijk valt het hem niet. Hij is gevangene.
Wie zelf in het duister zit kan die wel licht ont-
steken? Wie zelf gebonden is, moet juist die man
den gebonden verondigen opening der gevan-
genis? Vraagt de Heere niet te veel? Niet te veel
van Zijn knechten? Is het geen onbegonnen werk,
dat stuk land in Anathoth vrij te maken? Feitelijk
immers koopt de lossen niet den grond, doch de
opbrengst van den grond. Maar wat zal dat voor
een opbrengst wezen — dit jaar, en de daarop
volgende? Niet veel zaaks — na de brandschatting.
En dan — wanneer komt het jubeljaar? Voorloopig
komt er heel wat anders: ballingschap, deportatie.
En de tijd der ballingschap zal tientallen jaren
duren. Het is naar menselijke calculatie „goed
geld naar kwaad geld gooien", als Jeremia dezen
akker koopt.

Maar wie den Christus des Heeren, den Vorst
van het jubeljaar, doet zien in zulk een lossings-
daad, die gooit in des Heeren calculatie geen goed
geld naar kwaad geld. Hij zegt met een daad, wat
hij eerst met het Woord heeft gepredikt: maak u
op, word verlicht, want uw Licht komt!

Daarom koopt Jeremia den akker. Hij wil wel
zijn als Boaz, die trouwens óók langs dezen weg
tot voorvader van Jezus Christus is geworden. De
koning uit Davids huis mag het Licht van Davids
Zoon van den kandelaar geweerd hebben, doch
Zijner Majesteit's gevangene, de gekooide profeet,
zal Davids Zoon, dien Grooten Losser, dien Pries-
ter-Koning, wél doen zien aan de verarmden van
Zijn Kerk-volk. Jeremia heeft den afgehouden
tronk doen zien.

Maar óók het Scheutje, dat daaruit weer zal
rijzen. Hij koopt den grond, en betaalt prompt.
Hanameel, maak u op: uw Licht komt.

Die daad van Jeremia was vredeswerk.
En daarom ook polemisch. De ware vrede brengt
altijd den scherpsten strijd.

De daad-van-lossing was immers vrijmoedig en
officieel, — notarissen en zoo waren er bij — een
officieel ingaan van den gevangene tegen den
koning, die hem gevangen hield.

Want juist die koning had de wet van het jubel-
jaar geschonden. Dat leert hoofdstuk 34. Ook dat
is tijdens het beleg van Jeruzalem door den profeet
aan koning en hofhouding rondweg voorgehouden.
Dezelfde mozaïsche- en daarom op Christus zien-
de — wet, die na 7 x 7 jaar het jubeljaar wil zien
erkend en plechtig ingeluid, verlangt ook, dat men
na 7 jaar de slaven weer zal vrij laten. Gelijk het

geboden met zijn evangelische signatuur in herinne-
ring brengt — gelijk het volk, het kerkvolk van
Jahwe, uit het diensthuis van Egypte, dien grooten
slavenhouder, uitgeleid was, en daarin het Groote
Licht had mogen zien, zóó moet het ook de slaverij
een intermitterend instituut doen zijn: de
dienstbaarheid worde telkens om de 7 jaar door-
broken door de vrijheid: het genadeverbondsterrein
moet op gezette tijden (sabbathtijden, zevende
tijden) het zoeklicht van Messiaansche Vrijheid
doen schieten door de schaduw van den dood.

Ook Zedekia had alzoó behoeven te handelen.
Aanvankelijk heeft hij ook daaraan voldaan.
Met plechtige eedzweringen waren onder den in-
druk der moeilijke oorlogsomstandigheden de sla-
ven vrijgelaten geweest. Maar nauwelijks was de
eerste nood voorbij, of de maatregel, die — dat
was al het ongeluk — als noodmaatregel was aan-
gevoeld geweest, werd ongedaan gemaakt: en de
slaven, eerst vrijgelaten, werden weer tot slaverij
gebracht. De eed van Jahwe aan de slaven was
door den koning gebroken. De koning kende im-
mers de Messiaansche figuur van den Koning-
Priester niet?

Doch waar de koning faalt, daar blijft de profeet
getrouw. Den koning bestraft hij: hij zegt hem aan,
dat de ballingschap, die bondswraak van den Va-
der van Jezus Christus, een rechtvaardig vonnis
velt over de trouweloosheid van Davids Huis, be-
toond tegenover de armen, die de Heere zijn volk
gelaten heeft. Wie het jubeljaar verwacht, dien
wordt het jaar van deszelfs verachting tot een
rampjaar.

Zoo staat het aan het hof van Zedekia.
Maar in de cel van Jeremia wordt het rampjaar
weer geplaatst in het licht van het groote jubeljaar.
Jeremia contra Zedekia.

De helper der verarmden contra den overweldi-
ger der verarmden.

Het is het conflict met betrekking tot de vraag:
Wie is de ware verrader van Gods volk? En wat
is dat: Gods volkverrader? Is dat landverraad? Of
kerkverraad? Onder welke categorie valt dit ver-
raad: onder het nationale, of onder het Geestelijke,
het pneumatische? Is kerkverraad een kwestie van
„beneden-Jeruzalem", dan wel een zaak van
„boven-Jeruzalem"?

De Koning ziet zijn volk als een natie. Hij ver-
geet, dat ZIJN natie kerkvolk is, van alle andere
volken principieel onderscheiden, doordat het
Christus' bruidsvolk is. En nu hij de kerk in zijn
natie miskent, is hij niet nationaal, doch een ordi-
naire nationalist, een doodgewone chauvinist. Hij
is de karikatuur van den waren koning, omdat hij
den Priester-Koning-Christus niet meer kent of in
zijn eigen vleesch vertoont.

Daarom kent die dwaze vorst maar één scheld-
woord: landverrader! Hij slingert dat vonnis tegen
Jeremia. Men scheldt in dezelfde categorieën als
waarin men zegenet.

Maar Jeremia heeft zijnerzijds een andere qua-
lificatie voor den koning. Niet allereerst: land-ver-
rader. Doch: kerk-verrader. Gij, koning, ziet de
kerk voorbij in uw volk. Gij schendt het gelaat der
Kerk als Kerk. En wijl gij kerk-verrader wordt, in
uw frivole daad van jubeljaar-miskening, daarom
wordt gij, secundair, tot land-verrader. Gij hebt,
o koning, tenslotte Christus achter de celdeur ge-
zet. Gij brengt daarom uw volk in ballingschap.
Gij — niet ik.

Ik, Jeremia, zag den afgehouden tronk. Maar
ook de Nieuwe Spruit, het nieuwe messiaansche
scheutje.

Doch gij, gij wilt geen afgehouden tronk zien?
Gij kunt dat gezicht ook niet verdragen! Want gij
ziet de Spruit niet. Gij kent de wet niet van den
Messias, die David naar het vleesch ontkleedt, op-
dat hij naar den geest herrijzen zou, bekleed met
den mantel der gerechtigheid van Jezus Christus,
den mantel, die om niet gegeven wordt aan slaven
en aan armen, aan de berooiden, aan de dienst-
knechten der zonde, bekend uit den lofzang van
Maria, uit de Apologie van Messias, verkondigd
straks aan den Dooper Johannes, die ook eenmaal
in een cel gekerkerd wezen zal.

Landverrader?
Kerkverrader!

Ook het gereformeerde, ook het anti-revolution-
naire volk in Nederland miskent thans voor een
deel het onderscheid tusschen die beide.

Het verkneutert of verheugt zich over de gevan-
genzetting van de landverraders van 1940—1945.
Dat laatste is goed.

Maar dat versjacht en dus: het verradert intus-
schen zelf voor een deel de kerk-schatten. Het
marandeert met zijn politieke belijdenis, en ver-
geet maar al te vaak, dat die is opgebloeid uit een
geloofsbelijdenis. Het geeft de antithese prijs, d.i.
het wischt de laatste grenzen uit. Het heult met
socialisten, die „het sociale" uit zijn goddelijke ver-

werden, precies zooals Zedekia „het nationale" uit
zijn goddelijke verbanden uit lichtte, en toen natio-
nalist werd. En gelijk Zedekia „het nationale" door
de onttrekking daarvan aan Gods evangelische
rechts-verbanden, tot een idool, een af-god maakte,
precies evenzóó maken zij „het sociale" tot een be-
lang-in-zich-zelf, tot een waarde-in-zich-zelf en
roepen Gods profeten-priesters-koningen op tot
een Personalistisch Socialisme, dat idool, dien af-
god, die „den persoon" tot een immanente waarde
uitroept. Evenzóó willekeurig deed Mussert met
„het gezin", dat hij „eigenrechten" toekende van-
wege de propaganda, en met de Kerk, die hij zoo
bij gelegenheid om ons te verschalken, „univoca"
noemde. Men weet wat daarvan terecht gekomen
is. Van dat gezin, en van die Kerk.

Daarom, bedenkt, gij anti-revolutionairen, gij
gereformeerden, dat de ramp over de natie, en over
„het sociale" begint met kerk-verraad. Met kerk-
miskening. Als de kerk haar woorden devalueert
— en daar is zij onder het synodocratische wanbe-
stuur heel hard mee bezig, — dan wordt die kerk
een ramp voor de natie. En als de Christen ge-
meenschap de goederen van „boven-Jeruzalem"
verkwandelt, is zij een pest. Slechts in haar kerk-
isolomente ligt haar kracht, ook voor de natie. óók
voor „het sociale leven", voor alles wat natuurlijk
is en kerkelijk.

Want wel is waar zijn wij als Nederland geen
kerk-volk meer. En onze kerk is geen volks-kerk
meer. Dat alles is verdwenen na den Pinkster-dag,
in het Nieuw Verbond.

Maar wij hebben uit alle volken ook uit het
onze, de kerk zien vergaderen. En die kerk in het
volk, in de natie, kan en moet voor de natie ten
zege zijn als zoutend zout en ook als lichtend licht,
indien zij haar kerkkarakter zuiver houdt, en haar
politieke credo opbouwt uit haar geloofsbelijdenis,
haar kerkelijk credo.

Derhalve: in of buiten de cel, en onder of boven
den grond: maakt U op, wordt verlicht, want Uw
Licht komt. Het groote eeuwige jubeljaar is toch
in aantocht. Wilt gij geen landverrader wezen?
Wees dan geen kerk-verrader. Gij zijt geen van
beide. Of anders: beide tegelijk.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

„GROOTE VREUGDE" EN GROOTE VERWARRING IN UTRECHT

I.
De predikanten Ds M. de Goede en Ds C.
Veenhof van Utrecht met 27 andere ambtsdragers
(naar ik meen, allen ouderlingen) hebben onder
dagteekening van 26 Mei zich tot hun kerkeraad
gewend met een verklaring van gevoelen.
Zij spreken allereerst hun droefheid uit over de
scheuring, die in het kerkelijk leven getrokken
werd ten gevolge van schorsing en afzetting van
„tientallen ambtsdragers". Het getal is niet geflat-
teerd: het zijn er honderden. En het zouden er veel
meer zijn, als de synodocratisch gebonden Geref.
Kerken nog eenigen „stijl" vertoonden, zij het dan
ook dezen kwaden.

Vervolgens herinneren zij eraan, dat zij in Juni
1944 aan den kerkeraad hebben meegedeeld:

„dat wij om Gods wil in onze conscientie be-
zwaar hadden tegen een in 1942 door de synode
uitgevaardigde leeruitspraak, zooals die later in
de bekende Toelichting en het daarna uitgeko-
men „Prae-advies" worden geïnterpreteerd, en
en daarom de confessionele binding daaraan
niet konden aanvaarden."

Daarna releveeren zij, dat naar aanleiding van
deze hunne verklaring een commissie benoemd is
teneinde den kerkeraad van advies te dienen: dat
de wijziging in de „oorlogsomstandigheden" deze
commissie tot aanleiding werd om de zaak voorloo-
pig te laten rusten; hetgeen thans niet meer noodig
geacht wordt.

De predikanten De Goede en Veenhof met hun
medeonderteekenaars merken thans op, „dat deze
tijd van pauze hun gelegenheid geboden heeft hun
aanvankelijke verklaring „aan te vullen". Boven-
staande verklaring zelf was hoofdzakelijk negatief
geweest; maar thans willen zij daarnaast een posi-
tieve geven. De aanvankelijke verklaring, hierboven
aangehaald, wordt door hen NOG STEEDS
GEHANDHAafd.

Wij laten deze nadere verklaring hier volgen:

Wij verklaren dan bij dezen:
1e. dat wij de uitspraak, dat volgens de Dordtse

lofte Gods te houden is voor wedergeboren en in Christus gebelligd, totdat hij het opwassen uit hun wandel of leer het tegendeel blijkt, kunnen aanvaarden als de praktische omschrijving — zoals die van 1905—1942 in de Gereformeerde Kerken gold —, van den regel waarnaar wij met de kinderen des verbonds, die immers in Gods gemeente begrepen zijn, in de praktijk van het kerkelijk leven zullen handelen. Het behandelen van de kinderen des verbonds naar dezen regel sluit niet uit, vraagt ook niet als aanvulling, maar sluit volstrekt in zich den voortdurenden oproep tot geloof en bekeering, de ernstige vermaning om te waken voor afval en de in iedere werkelijke bediening des woords met kracht uitgaande opwekking om zichzelf te beproeven of men in het geloof is;

2e. dat de regel om de kinderen des verbonds aldus te behandelen gefundeerd is in het feit, dat hun de belofte des verbonds toekomt. Deze belofte, die een toezegging is van alle weldaden des verbonds, dat is dus van Christus en alles wat Hij voor ons verworven heeft en door Zijn Geest in ons toepast, is onlosmakelijk verbonden met den eisch des verbonds om in de wegen des HEEREN te wandelen, de toezegging van den zegen des verbonds, welken God in den weg der geloofsgehoorzaamheid schenken wil en de dreiging met den vloek des verbonds indien op zoo groote genade geen acht wordt geslagen. Deze eenheid van belofte, eisch en toezegging van zegen en vloek is zoo innig, dat de belofte indien ze daarvan gescheiden wordt geheel te niet gaat. In dezen onverbreekbaren samenhang komt de belofte des verbonds aan alle kinderen der geloovigen toe;

3e. dat de doop is de verzegeling van deze verbondsbepaling. In overeenstemming met de uitspraak van de Generale Synode 1863 en met Prof. Lindboom en degenen wier conscientie in 1905 moest worden gerustgesteld en ook inderdaad gerustgesteld werd, gelooven wij dat „volgens de Belijdenisschriften de H. Doop wezenlijk één is met de Beëindiging. Hij beteekent en verzegelt niet wat IN den doopeling AANWEZIG is, of VOORONDERSTELD WORDT aanwezig te zijn, maar de beloften van het Genadeverbond, in het Evangelie geopenbaard”;

4e. dat de doop, die in overeenstemming met 's HEEREN ordinantiën, dat wil dus zeggen, door van zinentwege aangewezen ambtsdragers, met de door Hem zelf vastgestelde doopsformule, aan de door Hem zelf aangewezen personen wordt bediend, steeds is een waarachtige en werkdadige doop;

5e. dat het aanvaarden van den in 1e genoemden regel voor het kerkelijk handelen met de kinderen des verbonds niet insluit de noodzakelijkheid van het veronderstellen, dus van het aanvaarden met een hypothetisch oordeel, dat de Heilige Geest in het hart van elk kind des verbonds, op het moment van diens doop, het onvermijdelbare werk zijner wederbarende genade begonnen heeft. Wij kunnen deze veronderstelling niet aanvaarden. Vooreerst niet omdat God ons volkomen onkundig gehouden heeft omtrent het tijdstip van den aanvang zijner wederbarende werking in de harten der uitverkoren kinderen en 't ons daarom niet past daaromtrent veronderstellingen te maken. En vervolgens niet, omdat naar het woord van Prof. Ravinek het verbond aan de weldaden des verbonds en dus ook aan de wedergeboorte voorafgaat en het ontvangen van den doop, die de verzegeling is van de opname in het verbond, niet noodzakelijkerwijs insluit het reeds ontvangen hebben van de weldaden, die God in den weg des verbonds op zijn, voor ons verborgen, tijd schenken wil;

6e. dat — ten aanzien van de kerkrechtelijke kwestie — wij met de tijdens de Doleantie bewust en metterdaad en rechtens aanvaarde kerkrechtelijke beginselen nog ten volle vasthouden!

dat de macht van den Kerkeraad naar haar aard hooger is dan die der meerdere vergaderingen, omdat zij een door Christus zelf rechtstreeks gegeven en alzoo een oorspronkelijke, volledige en duurzame macht is, terwijl de macht van de meerdere vergaderingen een door Christus via de kerken verleende en alzoo een afgeleide, beperkte en tijdelijke is;

dat in de bepaling van art. 31 K.O. welke voorschrijft dat de besluiten der meerdere vergaderingen voor vast en bondig zullen gehouden worden, tenzij dat het bezeugen worde te strijden tegen het Woord Gods of tegen de artikelen in deze Generale Synode besloten enz. met het „bewezen worde” bedoeld wordt een „voor zichzelf bewezen achten, dat Gods Woord de naleving van hetgeen goed gevonden is, verbiedt”, waar bij men uiteraard verplicht is althans te pogen dit bewijs voor de betrokken kerkelijke vergadering te leveren, omdat anders, naar het oordeel van Prof. Rutgers, deze bepaling onzin zou zijn;

en dat het in strijd is met de Kerkenorde een ambtsdrager te schorsen met volkomen negeering van den in eerste instantie bij die schorsing betrokken Kerkeraad.

Tot zoover de nieuwe verklaring.

Dat wij het met deze verklaring eens zijn, zal wel niemand van ons verwachten. Hoeveel juiste en ter zake dienende opmerkingen er ook in staan, er zijn ook elementen in, die ons allerminst kunnen toespreken. Die ons integendeel verwonderen en bedroeven.

Daar is n.l. vooreerst de mededeeling, dat de onderteekenaars de bekende uitspraak aangaande

de „praktische omschrijving” „van den regel, waarnaar wij met de kinderen des verbonds... in de praktijk van het kerkelijk leven zullen handelen”.

Hier staat ons verstand voor stil.

Allereerst reeds als wij de nieuwere, positieve, verklaring leggen naast de oudere, meer negatieve. Negatief was gezegd: wij hebben tegen de LEER-UITSPRAAK gewetensbezwaar en kunnen de confessioneele binding daaraan niet aanvaarden. Daar werd dus terecht geconstateerd, dat de bestreden uitspraak een confessioneel bindende LEERUITSPRAAK was. Naar onze meening had men daaraan moeten vasthouden. Want dat was het nuchtere feit. En dat feit is juist de oorzaak geworden van de droeve scheur, die de „synode” heeft durven trekken in het gereformeerde leven. Waarom is het dan noodig, diezelfde uitspraak later aan te dienen als „praktische omschrijving” van een in de praktijk van het kerkelijke leven geldende bejegeningsnorm? Heel dat begrip van bejegeningsnorm is niet in geding. In geding is een leeruitspraak, met welke elke prediking, elke ambtelijke arbeid, ook van de Utrechtsche onderteekenaars, „ten volle in overeenstemming” moet zijn. Een sijbboleth van orthodoxie. Wie de kerk saneren wil, moet beginnen, haar te houden aan de door haar zelf gewilde feiten. Wat daaraan ontsnappen wil, maakt het bederf des te droever, en — werkt het verraad in de hand, dat thans typeerend is voor de kerkelijk-synodocratische samenleving. Het verraad tegen enkele lastige mensen, die men uitwierp op z.g. rechtsgronden, die men, toen de operatie afgelopen was, weer prijs gaf. Maar dat misdrijf roept nog altijd in de ooren van den Heere God. Men moet zich daarvan niet ontdoen door probleemverschuiving. Ook niet met de beste bedoelingen. Want het doel heiligt de middelen niet.

Bovendien: wat wil men met die bejegeningsnorm? We weten wel, dat ook anderen zich aan deze hersenschim — want meer is het niet, wijl we met een leeruitspraak te doen hebben — hebben vastgeklemd; men vergeve ons de wonderlijke beeldspraak. Zoo b.v. Dr R. Schippers. Ds Spier (van Helpman, e.a.). Maar Ds H. J. Schilder heeft in „Reformatie-Stemmen” een lijvige en zeer juiste critiek op deze vondst geleverd. Ze is nog steeds niet aangevochten.

Men denke trouwens even na. In de praktijk van het kerkelijke leven zou dit de bejegeningsnorm zijn ten aanzien van de verbondskinderen? Tot die praktijk behoort toch zeker wel de doop? We moeten dus de kinderen doopen naar de norm van een uitspraak, die de onderteekenaars terecht afwijzen? Ik kan er niet bij. En ik wil er ook niet aan. Waar haal ik trouwens, als 't goed is, mijn bejegeningsnormen vandaan? Toch zeker uit de confessioneel bindende waarheden? Anders zijn ze mij geen knip voor den neus waard. Wat ik een onjuiste uitspraak noem, mag geen bejegeningsnorm zijn of daarvan de leverantie doen. En wat mij confessioneel niet bindt, mag mij niet als norm gelden. Men moet het verband tusschen „leer” en „...leven” niet uit elkaar rukken. In feite komt deze positieve verklaring de negatieve onthalzen. Want als het „houden voor wedergeboren” en het „houden voor in Christus geheiligd” norm is voor die kerkelijke bejegening der kinderen, welke ik doopsbediening noem (me dunkt, dat ik deze bediening rekenen mag tot de kerkelijke praktische bejegening), nu, dan kan de synode haar handen waasschen in onschuld. Geen wonder, dat de Utrechtsche commissie, de hare al vast wrijft van genoeg. Ze heeft, om daartoe te geraken, wel haar oog moeten sluiten voor het feit, dat de onderteekenaars zich niet gebonden achten. Maar Paris vaut bien une messe — in een bedorven sfeer.

Bejegeningsnorm?

Ik moet de kinderen der geloovigen en ook alle andere kinderen en volwassenen bejegenen naar wat God geopenbaard heeft. Naar niets anders. Als Hij openbaart:

1e. dat Hij de uitverkoren kinderen in en naar den regel wederbaart vóór hun geboorte, en tenminste vóór hun doop, en

2e. dat de uitverkoren kinderen steeds het leeuwen deel vormen van de bondskinderen. —

nu, dan mag en dan moet ik bovengemelde bejegeningsnorm iken, en me daaraan binden, ook confessioneel.

Maar als Hij geen van beide doet, heb ik Hem niet met diplomatiek geschipper van de beste bedoelingen te vermoeden, door van een niet bindende confessioneele uitspraak bindende kerkelijke norm te maken. Een norm moet op openbaring steunen. Op een „daar staat geschreven”, of een „daar is geschied”, of: „daar geschiedt”.

Welnu, noch het onder 1e, noch het onder 2e genoemde is ooit door God geopenbaard. Men

direct van een uitspraak omtrent een kind is om te zetten in een uitspraak omtrent GOD ZELF. Aldus:

„den levenden God houd ik voor een God, die in dit kind, N.N., met zijn H. Geest heeft gewerkt dat zeer bepaalde almachtige werk der nieuwe schepping.”

Ik spreek dus over God, zoovak ik spreek over een wedergeborene.

Heb ik nu bij een klein kind noch uit de Schrift eenige belofte aangaande zijn individuele wedergeboren zijn, noch eenig „levensteeken” (geestelijk) opgemerkt, dan mis ik het recht, omtrent God onderstellingen te wagen. Onderstellingen op groote schaal („de kinderen”). Onderstellingen in een periode van 20 à 30 jaar (want wanneer durft de kerk constateeren: het BLIJKT, dat dit kind niet is wedergeboren? meestal niet eerder).

Wanneer ik in een drassigen bodem de sporen van een voorbijganger zie, moet ik constateeren, dat er iemand geweest is, wiens schoenen dit spoor achter lieten; ik moet althans dit onderstellen (het kan ook b.v. een misdadiger geweest zijn, die, om de detectives op een dwaalspoor te leiden, zijn mannenlaarzen opzettelijk verwisselde voor dameschoentjes). Maar als ik in de kinderziel geen enkel voetspoor van God ontdek, heb ik van Gods zijn hier, in N.N., aanwezig-geweest-zijn niets te onderstellen. Tenzij Hij zelf gezegd heeft: Ik pleeg bij de kinderen in den regel zóó te werken. Maar Hij zegt dat niet. Hij zegt wel iets anders. Hij verklaart, dat Hij omtrent het tijdstip der wedergeboorte geen verklaring aflegt. En Hij verklaart ook, dat lang niet alle verbondskinderen ooit wedergeboren zullen worden. Voor die dubbele goddelijke verklaring moet ik eerbied hebben. En ze niet negeren in eigenmachtig opgestelde bejegeningsnormen. Temeer niet, als ik elken Zondagmorgen Hem hoor verklaren, dat Hij een jaloersch God is, die de misdaad der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en vierde lid dergenen, die Hem haten. Weliswaar volgt daar onmiddellijk iets anders op, dat ik óók in rekening moet brengen. Maar deze goddelijke verklaring zegt mij toch, dat er heele perioden kunnen zijn (wat de feiten bevestigen), waarin de kerk (die wordt hier aangesproken) laboreert aan „geestelijke verlaten”. In zulke perioden lijden de kinderen mee. En zijn de wedergeboorten geen regel, doch verschrompelt haar getal tot dat der uitzonderingen. Het is in zulke tijdsgewrichten rechtstreeks gevaarlijk, en lichtzinnig, de kinderen, die God bezoekt tot in het 3e en 4e lid, toch in de praktijk te bejegenen als vermoedelijk wel wedergeboren, en daarmee 20, 30 jaar voort te gaan.

Negatief, het bovenstaande?

En wil men iets positiefs vernemen?

Met genoegen.

Behandel uw kinderen als zulken, aan wie de beloften toekomen. Dat is rechtstreeks schriftuurlijk. Dat onderstelt niet, maar geeft volkomen vasten grond onder de voeten, omdat dit door God zelf verklaard is, niet eens door het kind zelf. Dat ook prikkelt de verantwoordelijkheid.

Maar heel dat bejegenings-norm-gespeculeer is niets anders dan koren op een synodalen molen. Een molen, die men eerst zeide niet te willen bedienen of gebruiken.

In een volgend nummer het slot.

K. S.

KNOEIEN

Wilden we een vaste rubriek openen onder het hoofdstuk: Knoeiërij in de Gereformeerde (synodocratische) kerken, en kregen we volledige berichtgeving, we zouden wekelijks kunnen verschijnen met dit vaste rubriekje.

We zullen er maar niet aan beginnen.

Enkele dingen evenwel mogen uit de nieuwere gebeurtenissen worden vermeld.

In Groningen schorste men, maanden geleden, in den naam des Heeren, over de vijftig ambtsdragers op éénmaal. Grond? Wel ze hadden niet vóór gestemd, toen er een voorstel was ingediend, om afkeuring uit te spreken over een predikant, die één keer gepreekt had in een vrijgemaakte kerk. Natuurlijk kunnen er allerlei redenen zijn, waarom iemand voor een bepaald voorstel niet voelt: ge kunt zelfs puur „synodalistisch” wezen, en toch op een bepaalden avond in een concrete situatie tegenstemmen. Maar in dit geval verteerde de ijver der schorsingsdrijvers: ze kregen hun zin.

Later preekte een ander predikant, toen ook nog niet vrijgemaakt, thans wel, in een vrijgemaakte kerk. Er gebeurde evenwel niets. Hij kreeg geen kans, geschorst te worden.

Een ander predikant, ook nog niet vrijgemaakt, nam openlijk deel aan de handopleggingsceremonie bij de intrede van een candidaat als dienaar des Woords in een vrijgemaakte kerk. Naar ver-

best. Maar predikant

Als die Naam des onder die rechtsregels

Dr Kuy vende der satie. Van terbederv Nauta-Ri quasi-ger

Na 194 ten vol van 194

Schilder tegenstrij niet allem

sen, afzet antwoord komen to

ting van schuld be wegens o kon, hun

hun dusge als men s tot de v veelal: bli

De „vlie Tuchthans te in dit instituut

Een pa Schorsen openbare wereld e

snijding het avon wijs, dat

dwangma acte, hoog sing, en Catechism

een meer liefst ech eenheid, idool, e

Helaas g avondma we dienaar

Het „w de synod in een-he tot grove

ketst teg van wie een chaos

Het fra het gaat Natuurlijk

mo: er zi meer zij. schorst, m

moet toep geweest c gen: het m

men nie regelen A kennen, word?

INDIE met een i rechtsreg den toepa

gen: ze zi geslagen, niet voor

baath. Maar en geen doet dan

fers, nu 2 gij insin den, om verraadt, zoudt ge

geven. Een dv Maar KAMPE

Er loo ge onjuis craten on Studente groote r voortzett vrijgema doende b dommen

ent een kind is om
ent GOD ZELF.

ik voor een God,
H. Geest heeft ge-
achtige werk der

mak ik spreek over

noch uit de Schrift
dividuele weder-
steeken" (geeste-
recht, omtrent God
stellingen op groo-
stellingen in een
wanneer durft de
dat dit kind niet is
der).

bodem de sporen
ik constateeren,
choenen dit spoor
dit onderstellen
geweest zijn, die
oor te leiden, zijn
selde voor dames-
inderziel geen en-
heb ik van Gods
veest-zijn niets te
gd heeft: Ik pleeg
te werken. Maar
s anders. Hij ver-
stip der wederge-
Hij verklaart ook,
ren ooit wederge-
lubbele goddelijke
nen. En ze niet
elde bejegening-
n Zondagmorgen
jaloersch God is,
ekt aan de kinde-
ergenen, die Hem
niddellijk iets an-
g moet brengen.
g zegt mij toch.
n (wat de feiten
wordt hier aan-
telijke verlaten",
ren mee. En zijn
ch verschrompelt
ngen. Het is in
es gevaarlijk, en
d bezoekt tot in
tijk te bejegenen
n, en daarmee 20.

men?

n, aan wie de be-
eks schriftuurlijk
volkomen vasten
it door God zelf
ind zelf. Dat ook

rm-gespeculeer is
synodalen molen.
niet te willen be-

K. S.

openen onder het
ormeerde (syno-
ve volledige be-
kunnen verschij-

eginnen.

uit de nieuwste

naanden geleden,
vijftig ambtsdra-
hadden niet vóór
as ingediend, om
n predikant, die
ijgemaakte kerk-
nen zijn, waarom
el niet voelt: ge-
vezen, en toch op
concrete situatie
al verteerde de
gen hun zin.
ant, toen ook nog
en vrijgemaakt
Hij kreeg geen

niet vrijgemaakt,
leggingsceremo-
daat als dienaar
kerk. Naar ver-

best. Maar noch met dien kerkeraad noch met dien
predikant gebeurde ook maar iets.

Als die en die maar weggewerkt zijn in den
Naam des Heeren, wat maalt men dan nog om de
onder dienzelfde Naam uitgegeven zoogenaamde
rechtsregeltjes?

Dr. Kuyper schreef eens over het karakterbeder-
vende der toenmalige hervormde synodale organi-
satie. Vandaag kan men schrijven over het karak-
terbedervende van de door de heeren Kuyper-
Nauta-Ridderbos-Aalders-Grosheide ingevoerde
quasi-gereformeerde hiërarchie.

Na 1942 was het parool: niets leeren, wat niet
ten volle overeenkomt met de bekende uitspraken
van 1942. Toen de hoogleeraren Greijdanus en
Schilder zeiden: dat is onmogelijk, want ze zijn
tegenstrijdig, en het is ongeoorloofd, want ze zijn
niet allemaal waar, toen was het antwoord: schor-
sen, afzetten. En over enkele weken zullen wie dit
antwoord gaven, als ze erbij blijven, moeten
komen tot de „godvruchtige“ daad van de afzet-
ting van prof. Greijdanus; want die heeft geen
schuld beleden, in tegendeel, in een brochure, die
wegens oorlogsmoeilijkheden nog niet verschenen
kon, hun duidelijk gezegd, dat en waarom God
hun dusgenaamden rechtshandel niet erkent. Maar
als men tegenwoordig een predikant ziet komen
tot de vrijmaking, dan zeggen de synodocraten
veelal: blijf nu maar, je kunt preeken zoals je wilt.
De „vliegende winkel“ van den Goddelijken
Tuchthandel heeft ook vliegende prijzen, tenmin-
ste in dit karakterbedervende instituut. Een goed
instituut hâat vliegende winkels.

Een paar ouderlingen zijn ergens geschorst.
Schorsen is: den man schuldig verklaren aan een
openbare grove zonde, die den bedrjver voor de
wereld eerloos maakt en in een gemeen lid der af-
snijding waardig is. Een geschorste toelaten tot
het avondmaal is daarom dwaasheid, en een be-
wijs, dat schorsen alsdan geen tucht-, doch een
dwangmaatregel is, geen evangelische verlossings-
acte, hoogtepunt van den genadedienst der verlos-
sing, en daarom ook sluitstuk in deel II van den
Catechismus, maar een miserabel handigheidje van
een meerderheid, die lastige monden stoppen wil,
liefst echter met bewaring van de zoogenaamde
eenheid, die echter, geïsoleerd van normen, een
idool, een afgod is geworden. Geknoel alzoo.
Helaas gaan de ouderlingen zelf ook nog aan het
avondmaal... daar, waar geen plaats is voor trou-
we dienaars van Gods Woord.

Het „wapen“ van die rechtsregeltjes, waarmee
de synodale hiërarchie de Gereformeerde Kerken
in een-helaas-één-dags-rechtspraak heeft verleid
tot grove en openbare zonde, is allang terugge-
ketst tegen wie het hanteerden in hun bestrijding
van wie hun hinderlijk waren. Nu staan ze voor
een chaos, als nimmer te voren.

Het fraaiste is dan nog, dat ze soms insinueren:
het gaat bij die vrijgemaakten om één persoon.
Natuurlijk is ook zulk spreken slecht. Want pri-
mo: er zijn honderden schorsingen. En wat dies
meer zij. Maar bovendien: al was er maar één ge-
schorst, wat dan nog? Als een rechter een wet
moet toepassen, en er is maar één keer een vonnis
geweest op grond van die wet, moet men dan zeg-
gen: het gaat hier om dien éénen persoon? Of zou
men niet liever zeggen: de rechtsregelen zijn als
regelen ALGEMEEN, men kan er het recht aan
kennen, zoals het in het koninkrijk verstaan
wordt?

INDIEN de Gereformeerde Kerken dan ook
met een ijver als van Jehu zouden staan voor haar
rechtsregeltjes uit het geval-Schilder, en deze zou-
den toepassen links en rechts, wel, we zouden zeg-
gen: ze zijn daar wel van de heilzame ketenen los-
geslagen, maar het zijn tóch „kérels“. Ze zweren
niet voor niets bij den Naam van den Heere Tse-
baoth.

Maar nu ze die regeltjes weer haastig opbergen,
en geen woord kikken tegen wie tienmaal erger
doet dan de aanvankelijk uitgeworpen slachtof-
fers, nu zeggen we met verontwaardiging: woudt
gij insinueren, dat zij, die u aan uw regelen hou-
den, om één persoon in beweging komen? Gijzelf
verraadt, dat het bij u om personen gaat; anders
zoudt ge uw regelen handhaven als van God ge-
geven.

Een dweper is een stakker.

Maar een knoeier handelt misdadig. K. S.

KAMPER STUDENTENCORPS.

Er loopen onderscheiden persberichten; sommi-
ge onjuist, andere coupeerende wat den synodo-
craten onwelgevallig is. Daarom dit: het Kamper
Studentencorps kwam bijeen te Kampen. De
grote meerderheid sprak uit, dat de wettige
voortzetting der opleiding die is, welke door de
vrijgemaakte Geref. Kerken wordt erkend. Zoo-
doende blijft het oude Corps met vaandel, eigen-
dommen etc. onder deze Kerken, gelijk de nieuw

Een minderheid — hoofdzakelijk gevormd uit
jongere-jaars-studenten, die nooit contact met de
professoren Greijdanus en Schilder hadden, maar
wel tijdens hun ontstentenis „ingepalmd“ zijn door
hun ex-collega's, die van de oorlogsmisère aldus
„gebruik“ maakten, heeft na de senaatsverkiezing
zich afgescheiden. Maar het Corps F.Q.I. koos
vóór de vrijgemaakte kerken als de juiste voort-
zetting der oude.

K. S.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Wij krijgen uit bijna alles wat rondom ons ge-
schiedt den indruk, dat de menschen van hoog tot
laag precies het omgekeerde doen van hetgeen zij
behoorden te doen.

De menschen hebben over het algemeen al weer
niet de les verstaan, die ons in deze tijden gegeven
wordt. Want het is de Drieëenige God, Die in al
het gebeuren den trotschen, revolutionairen, god-
deloozen mensch der twintigste eeuw tot bezinning
roept.

Dat geschiedde ook reeds in den eersten
wereldoorlog. Hoog hadden de wijzen der wereld
geroemd van de „cultuur“, vrucht van 't humanis-
me. Toen alles ineens scheen te storten, zeiden de
menschen, diep teleurgesteld: die cultuur is ook al
niet veel zaaks. Maar nauwelijks was de vrede
daar of men hoorde, vooral in Genève, een roem-
taal op het kunnen van den mensch als nooit te
voren. Nu, zoo riep er zelfs een, nu zullen wij den
toren bouwen, die tot den hemel reikt. En vrijzin-
nige en socialistische geesten pochten op hun
macht.

Hoe diep werden zij, die geloofden, teleurge-
steld. Vrede kwam er eigenlijk niet en wat bloei
scheen, werd spoedig als schijnbloei erkend.

Toen kwam de tweede wereldoorlog, nog vree-
selijker dan de eerste. Sterk heet thans weer de
staat. Maar was er sterker staat ooit dan die van
Hitler, en grootere kracht als van zijn oorlogs-
machine, machtiger dan de wereldhistorie die
kent?

En toch zagen wij ps. 37, zagen wij het Woord
Gods bewaarheid worden: „ik heb“, aldus de psal-
mist, „den goddelooze geweldig gezien, zich ver-
heffend als een ceder van den Libanon. Ik ging er
langs en zie, hij was niet meer“. (Vertaling
Noordtj.)

Zal de mensch nu eindelijk eigen onmacht belij-
den en de toevlucht nemen allereerst tot de belij-
denis van schuld en een roep om ontferming? Zal
hij erkennen, dat God alleen regeert en dat alles
van Zijn zegen afhankelijk is?

Wij vernemen er helaas weinig van. Al weer
wordt gezegd, dat men nu een nieuwe wereld zal
bouwen, in radicale politiek, die niet dan vrede
en welvaart zal kennen.

En men doet precies het omgekeerde van het-
geen men behoorde te doen. Om een enkel voor-
beeld te geven: het nieuwe ministerie ten onzent
heeft verzekerd tegen deflatie te zullen waken, ter-
wijl juist, zooals ieder het eigenlijk wel ziet, in-
flatie het gevaar is. Als het geen drukfout is ge-
weest dan wordt het uiterst bedenkelijk.

En ook dit is opmerkelijk, wij zwijgen weer in
grote algemeene begrippen. Een echt revolutio-
nair kenmerk.

Men roept weer over de macht van den staat en
over geleide economie, en over christendom en
humanisme en over zuivering, een werk, dat zoo
langzamerhand allerwege ernstige bedenking
vindt bij waarlijk ernstige en weldenkende men-
schen.

Velen meenen, dat de zuiveraars in menig geval
goed deden in eigen kring te beginnen. Die on-
zuiver is blaast het hoogst van den toren.

Ik wil nu alleen maar letten op de groote woor-
den: **Christendom en humanisme**.

De dichter heeft gezegd, dat, als het den men-
schen aan begrippen begint te ontbreken, zij hulp
zoeken bij een woord, dat ter rechter tijd dan
wordt gevonden.

Dit is niet juist. Het is zóó. De menschen zien
Gods werken niet en dan zoeken zij hulp bij een
algemeen begrip, dat niet meer is dan een woord.
Dat is het karakter van alle revolutie. Ook thans.

Hier leeft de gedachte, dat de mensch slechts
van een goede bedoeling behoeft te gewagen om
alles ook goed te maken.

En dan bewandelt hij juist een weg, die ingaat
tegen de ordinantiën Gods.

Had Robesspiere geen goede bedoelingen? Of
St Just? Men leze er Groens „Ongeloof en revo-

Hadden Hitler en Göring geen goede bedoelin-
gen? Neem maar eens goed kennis van „Mein
Kampf“. Het was hen te doen om „geestelijke“
verheffing boven alles.

Ik lees nu, dat men gewaagt van de groote
gaven van het Evangelie: barmhartigheid, gerech-
tigheid en naastenliefde. Zooals men tijdens de
Fransche revolutie sprak van: vrijheid, gelijkheid
en broederschap, van: God en deugd en onsterfe-
lijkheid.

Ik lees in „Je Maintiendrai“, dat volksherstel be-
geert, dat die groote gaven van barmhartigheid
gerechtigheid en naastenliefde gegrond zijn in het
Evangelie, maar dat zij ook „in andere dan Chris-
telijke overtuiging worden gegrond.“

Misschien is er bij deze woordkeuze weinig ge-
dacht. In het gunstigste geval wil men toch zeg-
gen, dat een plant uit bepaald bodem wordt ge-
nomen en in een anderen overgezet, waarin zij
evengoed zal groeien en bloeien.

Zoo werd het na de Fransche revolutie ook ge-
zegd. Men roemde in de onafhankelijke moraal, in
Christendom boven geloofsverdeeldheid — net als
nu — en in verdraagzaamheid — evenals als
thans.

Wat is dat boek van Groen „Ongeloof en revo-
lutie“ vooral nu een leerzaam werk. En de kennis
onzer landshistorie.

Nu moeten wij de bewering: Christendom en
humanisme vertellen beide dezelfde goede dingen,
niet bestrijden, want het is juist! Alleen mag wor-
den opgemerkt, dat het humanisme alles wat het
biedt aan het christendom heeft onttolen.

Maar dan raken wij de kern der zaak nog niet.

Wat is toch het Christendom? Verstaat gij daar-
onder wat christenen alzoo in den loop der eeuwen
gemaakt hebben van Gods wil en wet, dan zult gij
niet veel meer dan onvolkomen en zelfs zeer slechte
dingen opmerken. Want de menschen hebben
het altijd weer bedorven. Als het aan het Christen-
dom gelegen had, wat zou er van de kerk en van
den staat en van de maatschappij geworden zijn.

Wat onze tijd ook behoeft, waarvan wij allen
dag getrouw moeten getuigen is, dat is dat barm-
hartigheid en gerechtigheid en naastenliefde ons
alleen toekomen uit het kruis en de opstanding van
onzen Heere Jezus Christus. Die nu zit ter rechter-
hand Gods en Wien alle macht is gegeven in den
hemel en op aarde. Hij is de Koning Zijner kerk,
en Hij is de overste van de koningen der aarde,
zooals wij het altijd weer in de vergadering der ge-
loovigen hooren belijden. Hij is het, die Hitler en
de zijnen heeft neergeslagen. Hij heeft, na Zijn
oordeelen, nog weer een tijd van bekeering ge-
geven. Hij roept op om Hem te gehoorzamen. Hij
wil dat wij ons zullen verootmoedigen en Hem de
eere zullen geven.

Geen algemeene begrippen en groote woorden,
die zooveel opgeld doen. In onze kerken, als men
roemt van de synode en in het gewone leven, als
men spreekt van de macht van den staat en van
de groote dingen, die overwinnaars zullen verrich-
ten en de groote staatsmachten nu zullen tot stand
brengen. Het is alles een rooven van de eere van
onzen grooten Koning en Heere. En dat is het nu,
wat ons bezorgd moet maken.

Overal ontmoeten wij den machtigen mensch.
Hier den krijgsman, daar den nieuwen staatsman,
die „zoolang gevangen gezeten“ en zooveel onder-
gronds heeft gewerkt, en verder den zuiveraar en
wie al niet. De borst gaat allerwege weer
hoog. Een nieuwe wereld, en altijd vrede en maat-
schappelijk geluk voor allen, en overal welvaart
en vrede. En onderwijl is het al verwarring en af-
gunst en geklag en een roepen tegen elkander in
op allerlei gebied.

Leg uw oor maar eens te luister. — Naast de
vele groote woorden niet dan geklag en verbitte-
ring en diepe teleurstelling, vooral van menschen,
die werkelijk hun plicht hebben gedaan en geen
profijt hebben getrokken uit de chaos van oorlog
en herstel.

Bidden wij onzen God om wezenlijke reformatie.
Geve de Heere onze God ons de kracht om Zijn
heiligen Naam uit te roepen, den roes van onzen
Koning en Heere over gansch ons leven. Opdat
Hij zich over ons arme volk en over de arme
wereld moge ontfermen.

Met hartelijke groeten en heilbede,
Uw toegenegen MARNIX.

„Herrijzend Nederland“ over de antithese.

In onderscheiden rubrieken van ons blad kwam reeds de
door Dr. A. Kuyper in de politiek (en elders) gepredikte
„antithese“ tusschen dien die God dient en dien die „Hem
niet dient“ ter sprake. Toenover velerlei verdoezeling van